

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

Algemeen

Project:	Programma Natuurpakket Westerschelde
Document:	Voortgangsrapportage
Periode:	mei-juni-juli 2022
Status:	Definitief
Datum:	30-8-2022
Bestuurlijk opdrachtgever:	mevr. drs. A. Pijpelink

Korte omschrijving

Het programma tot het realiseren van minimaal 600 ha estuariene natuur volgens het Convenant Rijk-Provincie (2005) over de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010.

Het Programma Natuurpakket Westerschelde omvat de volgende projecten:

- a) Hertogin Hedwigepolder (350 ha)
- b) Uitbreiding Zwin (22 ha)
- c) Middengebied Waterdunen (121 ha) en Perkpolder (35 ha)
- d) Buitendijks (5 deelprojecten 130 ha)
- e) Landbouw-flankerend beleid (subsidie € 8,4 miljoen en grondruilbank € 4,6 miljoen)
- f) Overige afspraken (Grenspark Groot Saeftinghe, impuls Hulst, Landschapspark Zwinstreek, impuls Sluis, Sloe-/Tractaatweg, monitoring).

Achtergrond

Voortgang algemeen

Het totaal aantal gerealiseerde hectares bedraagt 170 hectare. De overige 488 hectares zijn in uitvoering. Er wordt toegewerkt naar in totaal 658 hectare, waarmee een marge wordt gehanteerd om de afgesproken aantal hectares met zekerheid te behalen en de afspraken met het Rijk hierover na te komen.

Bij Extra Toelichting wordt op hoofdlijnen ingegaan op de afzonderlijke projecten.

Relevante besluiten

GS 7 oktober 2005 Voorstel GS invulling Schelde Estuarium.
 Ingekomen brieven van ministerie EZ/LNV van 26 januari 2013 en 14 november 2016
 inzake wijziging convenant.
 Ingekomen brief van ministerie LNV van 11 januari 2018 inzake goedkeuring van het
 voorstel tot herijking.

PS Besluit 7 oktober 2005 Voorstel PS invulling Schelde Estuarium
 Besluit 30 januari 2006 Convenant Rijk en Provincie Natuurpakket Westerschelde

---

Voortgang per projectfase

Projectfase	% gereed	Begin	Eind
Initiatiefase	100	17-12-2004	30-01-2006
Definitiefase	100	31-01-2006	26-06-2013
Ontwerpfase	100	01-01-2008	31-10-2018
Vorbereidingsfase	97	01-01-2013	31-12-2022
Realisatiefase	26	01-01-2013	31-12-2024
Nazorgfase	5	14-10-2015	31-12-2025

Geld (huidige status)

Geld (vorige status)

Geld

Voor de uitvoering van NPW is door het Rijk in totaal € 155,7 miljoen budget beschikbaar gesteld. Op 28 juni 2022 heeft GS ingestemd met de Meerjarenkostenraming (MJKR) 2022 en het Jaarverslag 2021 en zijn deze tezamen aangeboden aan LNV. Op 21 juli 2022 heeft de minister van LNV schriftelijk ingestemd met de MJKR 2022 en het Jaarverslag 2021. Daarbij is tevens ingestemd met het toevoegen van € 7,9 miljoen aan de MJKR, waarmee het totale budget voor realisatie van het NPW € 163,6 miljoen bedraagt.

Op 23 december jl. heeft Vlaanderen een bedrag van € 7,9 miljoen (tweede tranche vergoeding grondverwerving) overgemaakt naar de NPW rekening bij het Nationaal Groenfonds en conform de aanwijzing hiertoe door LNV, toegevoegd aan het NPW-budget van € 155,7 miljoen. Het totale NPW budget komt daarmee op € 163,6 miljoen.

Per 31 december 2021 is op basis van de jaarcijfers 2021 van het budget € 122,6 miljoen uitgegeven. Er resteert nog een werkbudget van € 41 miljoen voor de resterende uitvoerings- en nazorgperiode 2022-2025.

Dit bedrag blijft gereserveerd voor de uitvoering van de onderdelen natuurherstel inclusief monitoring en de regionale ontwikkelingsplannen (o.m. Grenspark Groot Saeftinghe en het Landschapspark Zwinstreek). De verwachting is dat het budget voldoende is voor de realisatie van het programma en de monitoring, inclusief de projecten binnen het Grenspark Groot Saeftinghe en het Landschapspark Zwinstreek, waarvoor bij de goedkeuring van de MJKR 2021 budgetten beschikbaar zijn gesteld door GS.

Er is principaal cassatieberoep ingesteld tegen het vonnis van de Rechtbank inzake de schadeloosstellingsprocedure Hedwige-Prosperproject. Door de Staat is incidenteel cassatieberoep ingesteld. Op 11 februari 2022 heeft de Advocaat Generaal (A-G) zijn advies aan de Hoge Raad (HR) uitgebracht. Door de A-G is geadviseerd om de het cassatieberoep van De Cloedt te verwerpen (c.q. niet ontvankelijk te verklaren). De Hoge Raad heeft laten weten dat hij verwacht op 9 september 2022 uitspraak te doen. Het is nog mogelijk dat het schadeloosstellingsbedrag wijzigt als gevolg van de lopende juridische procedure bij de Hoge Raad. Om met Vlaanderen de financiële eindafrekening op te kunnen maken moet de uitkomst van deze procedure worden afgewacht.

Organisatie (huidige status)

Organisatie (vorige status)

Organisatie

Het NPW is een programma-aanpak die de Provincie uitvoert voor het Rijk op basis van een convenant met het Rijk. Binnen de Provincie Zeeland is een programmastructuur geformeerd van voldoende omvang en kwaliteit voor de uitvoering van de NPW-projecten. De feitelijke uitvoering van de NPW-projecten wordt in belangrijke mate met en door externe partners gedaan: het Hedwige-Prosperproject door de Vlaamse Waterweg NV. De projecten Bath, Ossensisse en de eerste fase van Zimmerman zijn door Rijkswaterstaat (Projectorganisatie Waterveiligheid) uitgevoerd. Fase 2 en 3 zullen door het team van NPW in de komende jaren worden uitgevoerd. Het project Waterdunen voert de Provincie zelf uit. Voor het samenwerkingsverband Grenspark Groot Saeftinghe is een grensoverschrijdende samenwerking getekend met de volgende partners: Stichting Het Zeeuwse Landschap, gemeente Hulst, Port of Antwerp, Maatschappij Linkerschelde Oever, Vlaamse Waterweg NV, Agentschap Natuur en Bos, Natuurpunt, gemeente Beveren, EGTS en provincie Oost

Vlaanderen. Het grensoverschrijdende Landschapspark Zwinsteek is in voorbereiding samen met de provincie West Vlaanderen en diverse andere lokale en regionale overheden en stakeholders.

De provinciale capaciteit voor NPW en als onderdeel daarvan Grenspark Groot Saeftinghe wordt tot eind 2025 betaald uit het rijksbudget dat voor NPW beschikbaar is. Uitzondering hierop is de rol van de netwerkregisseur van het Grenspark. Deze wordt voor 50% betaald uit het budget van Landelijk Gebied.

Risico (huidige status)

Risico (vorige status)

Risico

Overeenkomstig de afspraken rond grote projecten worden ieder kwartaal de risicodossiers geactualiseerd op project- en programmaniveau.

Moties en besluitvorming Rijk over het Hedwigeproject

Bij brief van 20 juni 2022 heeft de minister voor Natuur & Stikstof het standpunt van het Rijk naar aanleiding van de (1e) motie Beckerman-Hagen inzake de Hedwigepolder kenbaar gemaakt. In deze motie werd de regering verzocht om in overleg met de Vlaamse regering te zorgen dat het afgraven van de zeedijk van de Hedwigepolder pas wordt ingezet nadat de resultaten van de lopende onderzoeken naar PFAS bekend zijn en vaststaat dat geen negatieve effecten optreden voor de natuurontwikkeling en een gezonde leefomgeving. De minister heeft geconcludeerd dat de resultaten van de elf onderzoeken en metingen geen aanleiding geven om de planning van de ontpoldering van de Hedwigepolder aan te passen. Dit betekent dat de graafwerkzaamheden aan de zeedijk vanaf 20 juni hervat konden worden en volgens de huidige planning eb en vloed eind september/begin oktober 2022 in de Hedwigepolder terugkeert, aldus het besluit.

Bij brief d.d. 12 juli 2022 heeft de minister voor Natuur & Stikstof het standpunt van het Rijk naar aanleiding van de (2e) motie Beckerman inzake de Hedwigepolder kenbaar gemaakt. In deze motie is de regering verzocht alsnog het deel van het dictum van de motie Beckerman-Hagen van 17 mei 2022 (Kamerstuk 30175, nr. 413) uit te voeren, waarin wordt verzocht eerst vast te stellen dat er geen negatieve effecten optreden voor natuurontwikkeling en een gezonde leefomgeving, en het afgraven van de zeedijk van de Hedwigepolder tot die tijd te pauzeren. In de brief concludeert de minister voor Natuur & Stikstof, mede namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat, dat er geen verdere uitvoering is te geven aan de motie Beckerman. De minister voor Natuur & Stikstof laat daarom de werkzaamheden aan het afgraven van de zeedijk niet pauzeren. Temeer omdat uitstel ook risico's met zich meebrengt.

Herzieningsverzoek Rijksinpassingsplan Hedwigepolder

Er is door de voormalige eigenaar van de Hedwigepolder een verzoek tot herziening van het Rijksinpassingsplan Hedwigepolder ingediend bij de Raad van State, dit in verband met PFAS problematiek. Op verzoek van de Raad van State zijn hierop schriftelijke reacties ingediend namens de ministeries van I&W, LNV, BZK, de provincie Zeeland, RWS, MOW en de Vlaamse Waterweg. De zitting is gepland op 14 september a.s. Omdat de uitspraak op dit verzoek gelet op deze planning nog enige tijd op zich zal laten wachten, heeft de voormalige eigenaar eind april een verzoek om een voorlopige voorziening ingediend waarbij hij de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van Raad van State heeft gevraagd om de uitspraak uit 2014 ten aanzien van het Rijksinpassingsplan en

de uitvoeringsbesluiten te schorsen. Dit verzoek is op 23 juni jl. afgewezen door de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Zimmermanproject

In het Zimmermanproject heeft de rechtbank omtrent de gedoogplicht uitspraak gedaan waarbij de gedoogplicht is bevestigd. Er is hoger beroep ingesteld bij de Raad van State en het verweerschrift is ingediend.

Parallel hieraan is herhaaldelijk gestreefd naar minnelijke schikking met de eigenaar van een deel van de gronden die benodigd zijn voor het Zimmermanproject. Dit heeft nog niet tot overeenstemming geleid.

Ontsluitingsroutes panoramaheuvel

Voor de ontsluitingsroutes naar en van de panoramaheuvel is tot nu toe uitgegaan van een noordelijke toegangsroute (brug, circa 400 meter) en een zuidelijke toegangsroute (vlonderpad, 600 meter). Voor de ontwerpen van zowel de noordelijke als de zuidelijke route ligt er nu een raming, waaruit blijkt dat de geraamde bedragen zeer hoog uit vallen. De hoge ramingen worden enerzijds veroorzaakt door de ontwerpen, anderzijds door de stevige prijsstijging van bouwmaterialen (met name van hout en staal). Met name de noordelijk toegangsroute is dusdanig hoog dat in het kader van kostenbeheersing gezocht wordt naar een alternatief.

PFAS

De financiële consequenties van risico's omtrent PFAS zijn buiten beschouwing gelaten omdat GS van mening is dat eventuele gevolgen daarvan voor het rijk zijn. Onderkend wordt dat er bestuurlijke en maatschappelijke discussie is over PFAS en er een relatie is met het project. Tegelijkertijd betreft het problematiek die grotendeels buiten de invloedssfeer van de provincie ligt. Eind april heeft de minister voor Natuur en Stikstof in haar brief aan provincie Zeeland aangegeven dat vele onderzoeken en adviezen de noodzaak van de natuurontwikkeling voor de internationale biodiversiteit benadrukken. De eerdere ingebrekestelling door de Europese Commissie uit 2012 onderstreept nog eens de urgentie om het project uit te voeren. Uit de brief blijkt dat het rijk als opdrachtgever blijft bij haar standpunt dat de natuurontwikkeling in het Hedwigeproject past binnen de regelgeving zodat er geen aanleiding is om het project te wijzigen.

Binnen het NPW-pakket houdt de PFAS problematiek de volle aandacht. Hergebruik van grond kan plaatsvinden binnen de geldende normen (handelingskader PFAS). Het materiaal uit de buitendijkse Scheldeschorren met hogere concentraties PFAS wordt afgevoerd naar het Rijksdepot in het Hollands Diep. Deltares heeft op 2 november jl. een notitie opgeleverd, met twee aanbevelingen hoe om te gaan met de PFAS problematiek en het NPW pakket. Hieraan is c.q. wordt invulling gegeven. Daarnaast is extra onderzoek uitgevoerd naar de huidige waarden in het Hedwigegebied en wordt er momenteel onderzoek verricht naar het PFAS gehalte in nieuw aangeslibd materiaal in de nabijheid van het Hedwigegebied. Aan de minister van LNV is schriftelijk het verzoek overgebracht om te garanderen dat de kwaliteit van de landbodem niet verslechtert met PFAS. Na de reactie van de minister hierop, zijn er aanvullende vragen gesteld en beantwoord. Ook heeft er een bestuurlijk overleg plaatsgevonden op 13 juli jl. In de brief van 14 juli is hier nader op ingegaan.

Op dit moment is binnen de MJKR naar verwachting voldoende financiële ruimte gereserveerd voor het opvangen van de in de risicodossiers genoemde risico's. Wel staat het budget meer onder druk dan voorheen. Als gevolg daarvan wordt er vanuit het project meer ingezet op kostenbeheersing.

Kwaliteit (huidige status)

Kwaliteit (vorige status)

Kwaliteit

Het beoogde effect van het programma NPW is het ontstaan van minimaal 600 hectare estuariene natuur. Na de inrichting van de geplande hectares in de NPW projecten zal de natuur zich gedurende een langere periode ontwikkelen tot de gewenste kwaliteit. De verschillende vormen van inrichting zoals nieuwe buitendijkse en binnendijkse natuur en kwaliteitsverbetering van bestaande natuur leveren een andere natuurkwaliteit op. Zo levert één hectare nieuwe buitendijkse natuur een andere natuurwaarde op dan één hectare binnendijkse natuur. Daarom zijn alle hectares in het programma herijkt op basis van de verwachte natuurwaarde. Met de realisatie van het actuele programma NPW worden 658 hectare herijkte of gewogen estuariene natuur ingericht. Op dit moment is 170 hectare estuariene natuur gerealiseerd en is 488 hectare in uitvoering. Hiermee wordt een garantiebuffer gecreëerd om bij een tegenvallende natuurontwikkeling toch het afgesproken doel van minimaal 600 hectare te realiseren.

Naast de realisatie van estuariene natuur realiseert NPW voor de provincie ook nog een aantal nevenopgaven zoals Gebiedsgerichte ontwikkeling in het Grenspark Groot Saefinghe en Landschapspark Zwinstreek. Met de grensregio's en partners wordt met een geïntegreerde aanpak grensoverschrijdend gewerkt aan maatschappelijke, economische, recreatieve, agrarische en ecologische opgaven. Daarnaast wordt in de vorm van Landbouw flankeren beleid samen met de ZLTO een bijdrage geleverd aan brede ontwikkeling van landbouw in Zeeland.

Informatie (huidige status)

Informatie (vorige status)

Informatie

Binnen het programma is de informatiestroom zowel ambtelijk als bestuurlijk geborgd door diverse overlegstructuren, zowel intern bij de Provincie als extern met het Ministerie van LNV.

Naast een mappenstructuur om de informatie goed terug te kunnen vinden, worden daarnaast de stukken die daarvoor in aanmerking komen.

Tijd (huidige status)

Tijd (vorige status)

Tijd

De Provincie Zeeland heeft in 2006 de uitvoeringstaak voor het Natuurpakket Westerschelde (NPW) in opdracht van het ministerie van LNV op zich genomen. De looptijd van het programma is vastgesteld tot en met 2022 met een afspraak over de nazorgfase (2025). Binnen die periode zullen de projecten worden uitgevoerd.

Op 28 juni 2022 heeft de Provincie Zeeland de MJKR 2022, het jaarverslag 2021 naar het ministerie van LNV gestuurd. Op 21 juli 2022 heeft de minister van LNV schriftelijk ingestemd met de MJKR 2022 en het Jaarverslag 2021.

Legenda beheersaspecten

		Geen indicatie
G	Groen	Volgens planning
O	Oranje	Dreigt te overschrijden
R	Rood	Planning overschreden

Extra toelichting

Momenteel is 170 hectare nieuwe estuariene natuur opgeleverd. 488 hectares zijn in uitvoering.

Hieronder wordt op hoofdlijnen ingegaan op de afzonderlijke projecten.

1. Hedwigeproject

Het werk voor de inrichting van de Hedwigepolder verloopt volgens planning en zoals het er nu naar uitziet, kan het project in de loop van 2023 grotendeels worden afgerond (exclusief Recreatief medegebruik op de Panoramheuvel).

Voor de Panoramheuvel (inclusief uitkijk en radartoren) is de omgevingsvergunning afwijking inpassingsplan definitief. De grond die nu vrijkomt bij het afgraven van de oude primaire wordt dus nu verwerkt in de Panoramheuvel. Daarnaast heeft het waterschap recent, in overleg met de Vlaamse Waterweg en Rijkswaterstaat, de nieuwe primaire kering goedgekeurd. De aannemer is gestart, volgens een aangeleverd plan, aan de laatste fase van het project met het afgraven van de Scheldedijk en de Sieperdadijk en het verwerken van de vrijkomende grond in de heuvel. De verwachting is dat het daadwerkelijk terugbrengen van eb en vloed, volgens de planning van de aannemer, nu in september en oktober 2022 gaat plaatsvinden. Een planning die geënt is om de meeste graafwerkzaamheden voor het volgende stormseizoen te hebben uitgevoerd en rekening houdend met de winterslaaperperiode van de rugstreepad.

De ophoging van de Panoramheuvel kan dan vervolgens worden afgerond medio maart 2023. Aansluitend kan dan in principe worden gestart met de bouw van de uitkijk- en radartoren. Rekening houdend met de benodigde zettingstijd van de heuvel en de marktbenadering van de bouw, die gepland staat eind 2022, kan een bouwteam halverwege 2023 aanvangen met de bouw.

Met Stichting Het Zeeuwse Landschap (HZL) is de overdracht van het beheer al ver vormgegeven in

samenwerking met RWS, LNV en de Provincie. In een overeenkomst worden de gemaakte afspraken vastgelegd. Vervolgens kan het toekomstig beheer definitief worden overgedragen aan HZL. Planning is om medio dit jaar een concept overeenkomst klaar te hebben om deze vervolgens eind 2022 definitief te maken. Het uitklaren van de rol van RWS (I&W) bij het beheer en eigendom vraagt nog extra aandacht.

De realisatie van het veldstation gaat zijn laatste fase in die voornamelijk bestaat uit het afwerken van de binnenzijde. De planning is nog steeds om na de zomer het veldstation op te leveren en over te dragen aan HZL.

2. Uitbreiding Zwin

Met het Waterschap zijn afspraken ten aanzien van het beheer van de dijk vastgelegd en zal de monitoring worden opgevolgd.

Er is onderzoek gedaan naar de erosie van de dijk. Hieruit blijkt dat extra maatregelen nodig zijn zoals steenbestorting. Hierover is, na bestuurlijk overleg, overeenstemming met het Waterschap bereikt. Het Waterschap neemt de uitvoeringskosten voor haar rekening. De uitvoering start in 2023.

Bij de monitoring van de grondwaterpeilen en het zoutgehalte is gebleken dat er een opwaartse verschuiving van de overgang van zoet naar zout grondwater plaats vindt. Dit kan verzilting in de hand werken en daarom is een analyse gemaakt van de huidige situatie en wordt momenteel bekeken welke beheersmaatregelen aanvullend nodig zijn. De analyse en de mogelijke aanpak is inmiddels beschikbaar. Met één van de direct omwonenden is hierover contact geweest en zijn afspraken gemaakt. De andere direct betrokkenen worden eveneens benaderd. Ambtelijk is overeenstemming met het Waterschap over de aanpak. Voor de aanvullende maatregelen is budget beschikbaar.

3. Middengebied.

In het project Waterdunen is in oktober 2021 het eerste wandelpad geopend, in december 2021 zijn de overige wandelpaden in het natuurgebied geopend en is de grond ten behoeve van de bouw van het recreatiepark aan de recreatieondernemer Molecaten overgedragen. Op dit moment wordt er gewerkt aan de overdracht van de natuurgronden aan de toekomstig beheerder HZL.

In het Zimmermanproject is de eerste fase van de eerste strekdam gereed. Voor de aanleg van de twee overige strekdammen op het particuliere eigendom heeft de rechtbank Noord-Holland een uitspraak gedaan over de gedoogprocedure. Het ingediende beroep is gegrond verklaard maar de rechtsgevolgen zijn in stand gelaten waardoor de gedoogplicht van kracht blijft. Vervolgens is begin januari 2022 hoger beroep ingediend. Parallel hieraan blijft het streven erop gericht om tot minnelijke overeenstemming te komen met de eigenaar van een deel van de gronden die benodigd zijn voor het Zimmermanproject. Het contract tussen de POW en de aannemer liep tot 1 oktober 2021. Inmiddels heeft de Provincie Zeeland onder voorbehoud van het verloop van de gedoogprocedure zelf aanvullend opdracht verleend voor de laatste twee strekdammen.

De pilot bij het Schor van Waarde wordt niet vervolgd i.v.m. de hoge afvoerkosten van de vrijkomende grond.

4. Nevenopgaven

Het NPW heeft enkele belangrijke maatschappelijke effecten in de vorm van regionale impuls voor de gemeenten Hulst en Sluis, de ontwikkeling van het Grenspark Groot Saeftinghe, het grensoverschrijdende Landschapspark Zwinsteek en de inzet van Landbouw Flankerend Beleid waarbij de inzet gericht is op volhoudbare landbouw.

4.1. Grenspark Groot Saeftinghe

Voor de ankerplaatsen Walsoorden, Zeedorp en Emmadorp kunnen, nadat uit een natuurtoets naar voren is gekomen dat er geen negatieve effecten op de natuur, de planologische procedure worden gestart. Uitvoering staat nog steeds gepland in 2023. Voor Paal en Kreverville worden de definitieve ontwerpen nu uitgewerkt en wordt er naar gestreefd om deze, gelijk met de eerder genoemde ankerplaatsen, volgend jaar uit te voeren.

Met Vernieuwing Landbouw wordt samen met de partners van het grenspark en de boeren uit de regio gewerkt aan de invulling van volhoudbare en natuurinclusieve landbouw in het Grenspark.

Poldernatuur en ANV Groene Oogst zijn nauw betrokken en gestart met

Momenteel zijn de bouwplannen binnen het Natuurinclusief Zeeuws Bouwplan (NIZB) zichtbaar in het land. Met name in de Emmapolder vinden diverse experimenten plaats om de biodiversiteit te kunnen versterken. ANV Groene oogst en Poldernatuur wisselen met de deelnemende boeren ervaringen uit

en houden diverse veldonderzoeken. HZL heeft al diverse monitoringsrondes verricht. Voor volgend groeiseizoen worden weer een beroep gedaan op de beschikbare ruilgronden van het kavelruilbureau. Met de inzet stijgt de deelname aan het Natuurinclusief Zeeuws Bouwplan omdat de boeren ruimte krijgen om aan het concept te kunnen ruiken. Voor het grensoverschrijdende landbouwinnovatiefonds wordt een projectaanpak opgesteld. Daarnaast blijft een werkgroep werken aan acties voor het verkorten van de ketens met mogelijk nieuwe verdienmodellen. Zo wordt het streekmerk met de streekhouders uitgerold om de zichtbaarheid te kunnen vergroten. Voor de onbemande streekproductenwinkel is door de groep een plan van aanpak opgesteld. Het is de bedoeling deze in te dienen bij leader/POP. Voor het dijken en krekkenplan is er een geslaagde bijeenkomst gehouden met stakeholders voor het deelgebied Emmadorp. De opbrengst wordt omgezet naar een geïntegreerde aanpak voor het landschap. Het wordt een inspiratiebron voor de rest van het grenspark en Zeeland. Om meer bekendheid te geven aan het project wordt nu ingezet op communicatie met de boeren, maar ook met de nabij wonende bewoners.

Het projectidee dat ingediend is bij Interreg Ned-VL VI is door naar de volgende ronde. Het ingediende idee, gebaseerd op duurzaam toerisme, is positief ontvangen en er kan nu door worden gewerkt aan een definitieve indiening. Het betreft een totale cofinanciering voor de partner van 5,6 miljoen. Voor de Provincie is met name deelname goed voor de ontwikkeling van de Panoramaheuvel (aanvoerroutes) en de verbinding met de onthaalpoorten Prosperdorp en Emmadorp/Paal. HZL en gemeente Hulst doen, naast de andere Vlaamse partners, ook mee.

Grenspark staat aan de lat om, samen met Walcheren, Schouwen en North Sea Port District, meer gebiedsgericht te gaan werken in Zeeland. Er wordt gewerkt aan een meer geïntegreerde aanpak om zo meer samenhang te krijgen aan de vele opgaven die op ons afkomen. Voor het grenspark betekent dat ook in deze grensregio meer verbinding gaat worden gezocht met de provinciale opgaven en gestreefd wordt om deze met de partners en streekhouders een plek te geven in de gebiedsagenda.

In het project Erfgoed Deal: Groeve Nieuw-Namen komen er verschillende opgaves samen: energietransitie door de aanleg van een zonnepark, erfgoed door het beschermen van de archeologische waarden, aardkunde door het beschermen van de 3 miljoen jaar oude lagen die daar aan het oppervlak komen en het beleven van de plek. In 2021 is een schetsontwerp opgeleverd dat door alle partijen goed ontvangen is. Aan de hand van dit ontwerp zal in 2022 samen met de partners Zeeuwind (voor het zonnepark) en Staatsbosbeheer (eigenaar van de groeve) de juridische en praktische zaken worden doorgenomen.

Voor de branding- en marketingstrategie is tijdens de laatste streekholderbijeenkomst de bezoekerswebsite met toolbox gelanceerd. Een aantal huisstijlelementen is technisch uitgewerkt en wordt uitgerold op diverse locaties binnen het Grenspark, zoals langs de Schelde kust.

Op de website en het digitale platform van het Grenspark staat steeds de actuele stand van zaken. En in november wordt er weer een streekholderbijeenkomst gehouden.

4.2. Regionale Impuls gemeente Hulst en gemeente Sluis

Nog in uitvoering zijn de projecten in de gemeente Hulst:

- Een uitkijktoren op de grens (Bos van Clinge)
- Versterk de Scheldkust. Hierbij wordt nauw samengewerkt met het grenspark. Met de bewoners van de nabijgelegen gehuchten/dorpen is een attractieve route uitgewerkt, wat ook een ontwikkelingsroute vormt binnen het ruimtelijk concept van het Grenspark. Het (concept) plan is 18 september 2020 bestuurlijk gepresenteerd aan de gemeente Hulst, Waterschap, Provincie Zeeland en de Haven van Antwerpen.

4.3. Samenwerking in de Zwinstreek

Net als bij Grenspark Groot Saeftinghe heeft het grensoverschrijdende Landschapspark Zwinstreek ook behoefte aan een identiteitsgerichte gebiedsaanpak. De eerste stappen voor de samenwerking zijn inmiddels gezet op het vlak van gebiedspromotie en gebiedsinrichting. Tegelijkertijd wordt het proces van samenwerking gestructureerd. In het najaar van 2021 is een projectcoördinator aangesteld om plannen omtrent marketing en toerisme uit te voeren. Projecten op het gebied van landbouw, natuur, beschikbaarheid van water en erfgoed krijgen beslag in het Landschapspark Zwinstreek.

Op 14 september 2021 heeft ons college ingestemd met een intentieverklaring aan de Provincie West-Vlaanderen om te komen tot een Landschapspark Zwinstreek. Op 15 maart 2022 heeft Provincie Zeeland ingestemd met medewerking aan de aanvraag tot erkenning tot Landschapspark. Er wordt gewerkt aan een Masterplan.

In januari 2022 is bekend geworden dat de Zwinstreek één van de zeven genomineerden is die meedingt tot erkenning van een Landschapspark. De Landschapsbiografie wordt momenteel gemaakt. Het Masterplan en een Operationeel plan voor de eerste vijf jaar zijn in stadium van aanbesteding. De drie beste plannen krijgen de Vlaamse erkenning Landschapspark voor de periode 2023-2043, waaraan een jaarlijkse financiële bijdrage vanuit de Vlaamse overheid is gekoppeld.

4.4. Landbouwflankerend beleid

Een van de nevenopgaven binnen NPW is het Landbouwflankerend Beleid. Hiervoor is een bedrag geraamd van 13 miljoen euro. Hiervan is 8,4 miljoen euro gereserveerd voor subsidiebijdragen en 4,6 miljoen euro voor de Grondbank Zeeland in combinatie met kavelruil.

Via de Grondbank Zeeland wordt ruilgrond ingezet in combinatie met het instrument kavelruil om een bijdrage te leveren in het verbeteren van de agrarische structuur. Dit vindt plaats in heel Zeeland, maar de focus ligt vooral in Oost Zeeuws-Vlaanderen. De beschikbare voorraad ruilgrond (316 hectare per 1 juli 2022) ligt ook grotendeels in Oost Zeeuws-Vlaanderen. Uiterlijk in 2025 dient de grondvoorraad te worden vervreemd.

5. Monitoring

Nu een aantal projecten is afgerond en een aantal projecten in 2022 zal worden uitgevoerd zal de monitoring een belangrijke plaats gaan innemen. Immers, het is van belang om op te volgen, hoe de natuur zich binnen de projecten gaat ontwikkelen. De projecten Perkpolder, Baalhoek en Knuitershoek worden allen opgevolgd door het Centre of Expertise Delta Technology. De voorlopige resultaten wijzen uit dat de verwachte sedimentatie plaatsvindt.

Op dit moment is het projectteam bezig met een uitvraag voor de monitoring van de projecten van Bath, Ossenissee en Zimmerman.

Nederland heeft op 8 april 2014 aan de Europese Commissie toegezegd een onafhankelijke commissie voor de monitoring op het gebied van ecologie, morfologie en waterbeheer van de 600 ha natuurherstel Westerschelde in te stellen. Begin 2018 heeft LNV besloten dat de commissie de minister van LNV van advies zal voorzien.

Uitgangspunt was dat de monitoringscommissie haar activiteiten in 2021 zou starten tenzij op dat moment nog onvoldoende monitoringsgegevens beschikbaar zijn. Dit is het geval, nu een gedeelte van de projecten nog in uitvoering is. Met LNV is daarom besproken dat de commissie in 2023 van start zal gaan. De commissie zal bestaan uit drie onafhankelijke (Nederlandse) deskundigen op het gebied van ecologie, morfologie en waterbeheer.

Voor het Hedwigeproject is een monitoringsplan opgesteld in het kader van de vergunning Natuurbeschermingswet 1998. Dit is inmiddels goedgekeurd door het Ministerie van LNV. Met de betrokkenpartijen wordt de uitvoering van het monitoringsplan nu voorbereid. Dit omdat de aannemer nu de laatste fase van de uitvoering aanpakt en eb en vloed hoogstwaarschijnlijk terug in de polder is in september/oktober 2022. Het door het NIOZ en de Universiteit van Antwerpen opgestelde vegetatiemodel wordt bij de monitoring ingezet en verder gevuld en met monitoringsgegevens. Door Arcadis wordt jaarlijks een rapportage opgesteld waarin een evaluatie van de NPW projecten is opgenomen op basis van de monitoringsrapportages per project. Nu de projecten deels nog in voorbereiding en uitvoering zijn, kan er nog geen totaalbeeld gegeven worden. Voor zover er al wel iets gezegd kan worden over de bijdrage van de projecten aan de staat van instandhouding van de Westerschelde, worden de effecten in de rapportage over het jaar 2020, positief gewaardeerd.